



Johannekselainen

JOHANNEKSELAISEN PERINTEEN VAALIJA ♦ 72. VUOSIKERTA

Joulukuu 2021 ▼ nro 12

KYLILLÄ JA KUJASILLA Päätilä-Kivitokee- Hannukkala (ilm. 1992)

Irene Virtanen o.s. Sinkkonen:

Jouluaamuna herättiin varhain, siinä puoli kuuden maissa. Minä sain nukkua vähän kauemmin, koska olin vasta 7-8 vuotias. Kirkkomatkaan kului aikaa reilut puoli tuntia, jos hevonen jaksoi välillä vähän hölkätä. Saattoi se olla kankeakin aamutuimaan, silloin varattiin menoaikaa enemmän. Hevonen oli melkein joka talossa, ainakin sellaisilla, joilla oli enemmän peltoalaa.

Hevoset jätettiin Vaahtolassa rantatöyräälle, sidottiin puihin kiinni ja annettiin heiniä eteen. Loppumatkan kävelimme kirkkoon. Kujasten varrella oli apteekki, suojeluskuntatalo, joku kuppilan tapainen ja asuintaloja, en tarkkaan muista. Tie oli melko kapea, ei olisi mahtunut ohittamaan ajoneuvoilla. Autoja ei näkynyt, niitä ei varmaan juuri ollutkaan.

Oikealla puolen tietä, kirkon vieressä, oli hautausmaa. Temppeleli oli valtavan suuri. Vain kaksi takapenkkiä näytti olevan tyhjänä, kun jumalanpalvelus alkoi. Pääsimme kuitenkin istumaan noin kolmen penkkirivin päähän saarnastuolistä. Siinä melko lähellä oli mukava, kun näki alttarin ja sivupenkit, joissa tavallisesti istuivat papin ja kanttorin lähimmät sekä suntio. Alttaritaulu oli suuri, siin Jeesus siunasi lapsia, joista yksi oli hänen sylissään. Harmaansinertäväksi maalattu tähti oli taulun yläkärjessä. Kumpaisellakin seinällä oli ainakin kolme korkeaa pikkuruista ikkunaa, joista eriväriset lasit heijastivat valoa. Katosta riippui ainakin kolme, jollei neljä kynttiläkruunua. Joskus kesällä istuimme parvella. Miesten parvi oli vastapäätä. Erillisenä oli vielä urkupartti. Kirkkoon mahtui paljon ihmisiä. Muistan olleeni ylhäällä parvella silloin kun veljeni Teuvo pääsi ripille. Siinä kirkossa minäkin pääsin ripille, silloin oli vuosi 1936.

Hartaan jumalanpalveluksen jälkeen lähdimme kävellen rantaan, jossa hevoset olivat, ja siitä sitten iloisina kotiin päin. Tavallisesti yritettiin kilpasilla oloa ja mitä kovemmin hevonen pääsi, sitä ylpeämpiä olivat reessä olijat ja ajaja ennen muita.

Jos aamulla kiireessä jäi syöminen huonoksi, nyt otettiin se takaisin. Sian kinkku, perunapiirakkaa, umpikuori-nen riisipiirakka tai useampiakin valmistettiin näin jouluksi. Oli mustikka-, puolukka- ja porkkanapiirakkaa, kokko-

Joulun aikaan Johanneksessa

Johanneksesta on koottu useita kyläkirjoja, joihin on tallennettu kylähistoriaa ja monenlaisia muistoja. Suosittelemme tutustumista näihin kirja-aarteisiin – luettelo löytyy esim. Johannes-Seuran kotisivuilta: <http://www.johannes.fi/tuotteet.htm>. Ellei kirjoja ole omassa tai sukulaisten kirjahyllyissä, kirjastojen kautta saa kaukolainanakin. Kokosimme tähän lehteen otteita kirjojen jouluisista muistelmista. Muistelmat jatkuvat sivuilla 4 ja 6.



maitoa, lanttupiirakkaa tai -laatikkoa ja tavallisesti vielä uunissa maitopotissa lämmintä lihaa. Kun aattona oli leivottu,

oli uuni vielä lämmin. Uuniin mahtui monenlaista ruoat tulivat hautuessaan hyvän makuisiksi. Isä muisti aina myös

hevosta suuremmalla kaura-annoksella ja juoksija sai ansaitsemansa heinätukon eteensä.

Joulusta kirkkojen rakenteleminen alkoi



Unto Komonen syntyi vuonna 1927 Käkisalmessa ja kuoli vuonna 2018 Kaunialassa, kuvassa Karjalan tulitikkukirkot -näyttelyssä. Kuvat: Mervi Piipponen, Karjalan liitto.



Jouluna 1963 sain lahjaksi Märklin-merkkisen sähköjunanradan. Se oli kaikkien pikkupoikien toivelahja siihen aikaan. Pyhien aikana junaa ajellessa tuli mieleen, että olisihan se mukavaa

jos olisi vähän lisää raiteita ja sekin olisi kivaa jos juna kuljisi maisemassa.

Uuden vuoden jälkeen lähdimme pappani Ivar Kososen kanssa hakemaan levyä ja jalkapuita Huopalahden ase-

malla sijaitsevasta puutavaraliikkeestä. Ja niin alkoi rakentaminen. Maisemointi tunneleinen tehtiin kipsistä ja väritettiin vesiväreillä. Isäni Unto teki myös talot ja asemat kipsistä. Kipsistä tehdyt talot eivät kuitenkaan oikein olleet kauniin näköisiä, eivät sopineet maisemaan. Niinpä hän päätti kokeilla tulitikkuja, ja nyt onnistui. Talojen ja asemien lisäksi maisemaan tuli radiomasto, siltoja, ja jopa puita hän onnistui tekemään tulitikuista.

Täytyihän kylässä olla kirkkokin. Se oli Unton kotiseudun Käkisalmen kirkko. Kirkko onnistui niin hyvin, että seuraavaksi hän päätti kokeilla äitini kotipitäjän Johanneksen kirkkoa. Sen jälkeen Unto tiesi, että kirkkoja hän haluaa tehdä. Tulitikuista. Kun hän teki viimeisen kirkon vähän yli 80-vuotiaana, kokoelma käsitti 75 kirkkoa sisältäen kaikki luovutetun alueen ev.lut. kirkot ja osan ortodoksikirkkoista. Kokoelmassa ovat myös mm. Helsingin

ja Turun tuomiokirkot sekä Kizhin saaren ortodoksikirkot Äänisellä. Kirkkojen tekeminen ei ollut aivan yksinkertaista. Onneksi tulitikut olivat aikoinaan hyvälaatuisia puuta, partakoneen teriä tarvittiin ja Eri Keeper -puuliimaa.

Piirustuksia kirkkoista ei ollut saatavilla, kirkot on tehty valokuvien pohjalta. Untolla oli erinomainen taito hahmottaa kirkon mitat valokuvista. Kun kirkko oli valmis, hän kyseli paikkakuntalaisilta, onko kirkkoni kirkkonne näköinen. Ja yleensä aina oli. Sorminäppäryyden hän hankki työssään puhelinasentajana.

Kirkkokokoelman lahjoitin tänä syksynä Karjalan liitolle ja kirkot tulevat kaikkien nähtäville Karjalatalon kirjastossa omassa vitriinissään ensi vuoden alussa. Tällä hetkellä osa kirkkoista on esillä Karjalatalolla Karjalan tulitikkukirkot -näyttelyssä 20.12.2021 asti.

Kirkot saivat arvoisensa kodin.

– Markku Komonen –

Kirkossakäynnin jälkeen joulupäivää vietettiin kotosalla. Tapanina lähdettiin kylään, esim. sukuloimaan äidin kotisaareen Hannukkalaan, tai sitten sieltä tuli väkeä meille. Kerrankin ilmestyi vanha tumma mies noin kymmenvuotiaan poikansa kanssa. He asuivat äitini kotipaikan läheisyydessä mantereen puolella.

Eräänä jouluna äidin Juhana-veljen poika Evald toi meille haitarin, jonka hän oli lainannut isältä opettellessaan soittamaan. Taisi haitari olla monta vuotta hänen hallinnassaan, koska en muistanut koskaan ennen nähneeni sitä.

KOSKIJÄRVI Kylä Viipurin läänin Johanneksen pitäjässä (1999)

Ritva Kosonen o.s. Etholén:

Juhlapyhät vietettiin asiaankuuluvien menoin. Jouluna kuusi tuotiin tupaan, oksille ripustettiin aitoja kynttilöitä narulla sitoen, karamelileijä ja pumpulia vielä oksille tunnelmaa luomaan. Jouluruokana oli tietysti kinkkua, riisipiirakoita ja pullaa, tuota uutta herkkua. Ruoka jätettiin jouluyöksi pöydälle, tavan mukaan. Johtuukohan tuosta sanontaa: ”Tulipa joulu, että saisi yöllä syödä.”

Jouluaamuna lähdettiin varhain joulukirkkoon hevosella, milläs muulla. Arvo taisi olla useammankin kerran ohjaksissa. Takaisintulomatalla ajettiin kilpaa kylän muitten hevosien kanssa. Voi vain kuvitella, miten siinä lumi pöllysi auraamattomilla teillä.

Hellin Kontto o.s. Reiman:

Tätä kirjoittaessani ja joulun lähestyessä muistelen myös lapsuuteni jouluja kotona Koskijärvellä. Isän tuoma kuusi pantiin keskelle lattiaa, ja sen oksat loivat salaperäiset varjot tuvan nurkkaan. Tuntui kuin tontut olisivat olleet piilossa siellä. Joulusauna ja -ateria sekä pukin tulo kuuluivat aaton ohjelmaan. Kaunein hetki oli se, kun koko perhe lauloi ”Enkeli taivaan” ja isä luki joulu-evankeliumin. Illan päätteeksi mentiin ulos katsomaan kirkasta taivaan rantaa. Laulaessamme ”Maa on niin kaunis” tuntui kuin enkelitkin olisivat yhtyneet kanssamme lauluun. Joulupäivän aamu-n nousimme varhain kirkkoon, jonne oli matkaa 10 kilometriä. Pitkät jonot rekiä taivalsi kanssamme aisakellojen kilkahdella. Näihin muistoihin päätän kertomukseni lapsuuden kodistani, jota aina kaipaan ja jota ei enää ole.

TÄS LEHES:

Toimiston aukiolo
muuttuu

s. 2

Joulun viestit

s. 5

Kunniagalleriaan
Päätilästä

s. 7

Talviristeilylle ehtii vielä

s. 8



Päätoimittajan kynästä

Johannekselaisen päätoimittaja **Hannu Rastas**

Ison kaaren sanoja

Loppusyksyllä tuli tietoomme Kirsi Kunnaksen menehtyminen 96-vuotiaana. Hänestä tuli suurten ikäluokkien ja sitä nuorempien kieliopas – sanoilla maailmaa maalaava ja saduilla mielikuvitusta ruokkiva. Ennen lasten kielen uudistamista hän ehti olla yleisemminkin suomalaisen runomuodon uudistaja. Modernismiin hän palasi vielä eläkeiässä.

Hyllystä löytyi hänen kiiteltä varhainen teoksensa Uivat saaret (1950), jossa on ison kaaren sanoja. Seuraava poiminta on siis jo yli seitsemän vuosikymmenen takaa.

*”Ja aika lävitseni käy,
se majaa rakentaa,
tietä oviaukon luota eteenpäin se valmistaa,
se odottaa ja minä odotan,
voi viesti ovelleni käydä:
on valmis tie ja tarkoituksen tuntee aika vain,
siihen luota.”*

Sitäkin voi pohdiskella, oliko hänen sanoilla luova lasten kielensä vain nuorimmaisille kohdistettua.

Esimerkkiään ”Tuuli on tuulen tuulemista varten, ja laulu on laulun kuulemista varten” voisi jatkaa: Kieli on mielen käyttämistä varten.

Taiteen teillä

Tekstiilitaiteilija Norma Heimolan muistelmat avaavat viereisellä sivulla ikkunan kulttuurialojen yhteiseen maisemaan, persoonien verkostoon ja suomalaisiin ajankuviin. Hän edustaa taideopiskelijapolvea 1950-luvun jälkipuolelta ja 1960-luvulta. Matkan varrella opinnoissa, näyttelyissä ja kulttuuriedustusmatkoilla vilisee julkisuuden nimiä, sekä nuorta polvea että jo kansakunnan kaapin päältä kurkistelleita. ”Minun näitä pitää kirjoittaa, kun niin monet ovat edesmenneitä ja muut ainakin osaksi muistinsa menettäneitä”, hän totesi kokemuksia kerratessaan. Kirjoitussarja jatkuu ensi vuoden puolella ja tässä numerossa saamme asian alkuun.

Norma Heimola on Viipurissa 1930-luvun lopulla syntyneitä. Hänen sukujuurensa kiertyvät myös Johannekseen, mistä hän on syvästi tietoinen. Siihen osa-alueeseen palataan vielä yksityiskohtaisemmin myöhemmässä muistelmien vaiheessa.



Luovuuden lähde ei ole ehtynyt. Yllä Norma Heimolan jouluenkeli, jonka hän teki yli kahdeksankymppisenä ystäviä ilahduttamaan. Sen turvin on hyvä välittää joulutervehdys kaikille lukijoillemme.

Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamiseen on käytettävissä useita eri vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa eli sähköpostilla toimitettua, mutta kaikki perinteiset menettelytavat ovat edelleen myös käytössä. Sähköpostilla aineiston voi lähettää osoitteeseen hannu.rastas@dlc.fi tai johannesseura@elisane.fi. Muussa muodossa olevat aineistot Johannes-Seuran toimistoon Kaarinan Piikkiössä, osoite: **Johannekselainen**, Toimitus, Myllytie 1, 21500 PIIKKIÖ.

Pyydämme toimittamaan aineiston seuraavasti:

Tammi-helmikuun kaksoisnumeroon aineisto viimeistään 12.1. (painopv 27.1.). Lehti lähtee jakeluun suoraan kirjapainosta. Jos aineiston toimittamisesta on kysyttävää tai ilmenee häiriöitä jakeluaikataulussa, ottakaa yhteyttä lehtitoimikunnan jäseniin.

– Lehtitoimikunta –

Kuolleita

Leena Annikki Johansson o.s. Rahikainen kuoli 24.9.2021 Kaarinassa. Hän oli syntynyt 27.6.1936 Johanneksessa. Kaivaten muistavat Åke, Leo, Varpu ja Milla. Siunaus toimitettu Ylösnousemuskappelissa.

Anja Luukkonen o.s. Kesäläinen, ent. Kaukonen kuoli 8.11.2021 Kaarinassa. Hän oli syntynyt 1.9.1926 Johanneksessa. Rakkaan Mummin muistoa kunnioittavat Jarkko ja Elisa sekä Jarkon lapset, Paula, Martin, Anya ja Liam, Päivi ja Anssi, Roope, Oona, Merja ja Arto, Mika ja Adam, Martti, Janina, Oliver ja Oscar, Milla ja Essi, sekä muut läheiset ja ystävät. Siunaustilaisuus 18.12.2021 klo 11.00 Pyhän Ristin suuressa kappelissa.

Sodan ja Rauhan keskuksen Muistin osanotto Anjan muistolle.



”Suru-uutinen saavutti Muistin tänään **Anja Luukkonen** on menehtynyt 95-vuoden iässä. Anja o.s. Kesäläinen antoi Muistin käyttöön elämäntarinansa, joka alkoi Johanneksen pitäjstä Viipurinlahden rannalta vuonna 1926 ja kulki evakkotaipaleen kautta Varsinais-Suomeen Kaarinaan. Kirjailija **Sirpa Kähkösen** käsikirjoittama Anjan evakkomatkan tarina oli nähtävillä Muistin näyttelyssä torstaisin ja sunnuntaisin. Muistamme Anjaa kiitollisena ja otamme osaa omaisten suruun.”

Tämä teksti oli Muistin sivulla 10.11.2021

Rakkaamme

Pauli Evert Kesäläinen

* 9.9.1928
† 3.11.2021

Kaupauksella muistaen
**Ari ja Maritta
Hannele ja Markku
Leena ja Graham
Lastenlapset perheineen
Muut sukulaiset ja ystävät**

Kun pitkän elämän elää saa,
voi rauhassa nukahtaa.
Kun kaikki on valmista, tehty työ,
on edessä rauhaista yö.

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Hartauskirjoitus

Hyvää joulua!

Moni lehtemme lukijoista lienee nähnyt kuvan, jonka Michelangelo maalasi Sikstuksen kappelin kattoon Roomassa. Siellä on muitakin hienoja kuvia, mutta tarkoitan nyt ehkä kuuluisinta: kahden sormen kohtaaminen. Se kuvaa Jumalaa, joka antaa elämän Aatamille koskettamalla tätä sormeen. Se kertoo siitä, että mikään ei ole liian vaikeaa Jumalalle. Jumalan sormi herätti Jeesuksen kuolleista ja sama sormi herättää kerran meidätkin. Jeesuksella on kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Hänen luokseen saa tulla jokainen. Hän ei aja luotaan pois ketään vaan sanoo: ”Minun luokseni tulevat kaikki, jotka Isäni minulle antaa. Ketään luokseni tulevaa en aja pois.” Sinäkin saat olla Jumalan oma, sinuakin hän voi koskettaa. Sinä saat uuden voiman. Hän on luonut kaiken, eikä hänelle siis ole vaikeaa auttaa sinua. Myös sinulle kuuluu tämä armon sana: ”Älä pelkää, sillä minä olen lunastanut sinut, minä olen sinut nimeltä kutsunut; sinä olet minun.” Toivottavasti joului on aikaa, jolloin saat huomata, että joulun paras lahja, Jeesus, uudistaa sinut. Saat alkaa tulevan vuoden 2022 rohkeasti, luottavaisesti eteenpäin katsoen. Rauhallista joulua ja Jumalan siunausta uuteen vuoteen!

– **Veikko Sailola** –
Vahdon kappalainen

Lääkäri Martti Raininko on poissa

Martti Antero Raininko menehtyi pitkäaikaiseen sairauteen 15.10.2021 Seinäjoella. Hän oli syntynyt 2.11.1935 Johanneksen Karhulassa. Muistot synnyinseudusta jäivät kuitenkin vähiin, sillä pian nelivuotispäivän jälkeen oli lähdeettävä talvi-sodan jaloista evakkomatalle, joka johti Miehikkälän, Hämeenkyrön ja Paimion kautta Lehtimäelle, mistä äiti **Aliina** sai opettajan paikan. Keväällä 1941 evakkomatka päättyi Kankaanpään Niinisaloon, mistä Rainingon perhe oli ostanut maatilan. Siellä pysyttiin jatkosodankin aika. Sodassa kaatuneen **Yrjö**-sedän hautajaiset veivät kesällä 1943 Martinkin vähäksi aikaa Karhulaan. Tästä ajasta hänelle jäi jo muillekin kerrottavia muistoja.

Kansakoulun jälkeen oli edessä oppikoulu Kankaanpäässä ja ylioppilastutkinnon jälkeen 1955 asevelvollisuus kodin lähellä Niinisalossa. Sen jälkeen olivat vuorossa lääketieteen opinnot Turun Yliopistossa. Turussa olon aikana löytyi myös puoliso, sairaanhoitaja **Liisa Klenberg**, jonka kanssa avioliito solmittiin v. 1965. Seuraavina vuosina perhe kasvoi kolmella tyttärellä.

Lääkärin työt Martti aloitti 1960-luvun puolivälissä sairaalalääkärinä Forssassa, mistä hän siirtyi Tampereelle erikoistumaan. Valmistuttuaan hän haki ja sai kirurgin paikan Etelä-Pohjanmaan keskussairaalaista Seinäjoelta v. 1971. Seinäjoelle perhe kotiutui nopeasti, ja siitä muodostuikin sitten elinikäinen kotipaikka. Martti halusi aina tehdä käytännön lääkärintöitä, eikä siksi pyrkinyt hallinnollisiin johtotehtäviin. Hän toimi kuitenkin kirurgian osaston apulaisylilääkärinä ja lääkärin kunnan pitkäaikaisena luottamusmiehenä. Keskussairaalaista hän jäi eläkkeelle 1998 mutta jatkoi töitä Seinäjoen kirurgikeskuksessa aina vuoteen 2010. Muiden töiden ohella hän oli pitkään sotainvalidien lääkäriasiantuntijana. Hänet tunnettiin leppoisana ja potilaistaan tunnollisesti huolehtivana lääkärinä. Hän oli myös hyvä seuramies, jolle kertyi nopeasti laaja ystäväpiiri.

Urheilu oli aina kiinnostanut Marttia. Kouluaikana hän harrasti monipuolisesti mm. yleisurheilua, voimistelua ja koripalloa. Siksi urheilulääketiede kiinnosti häntä. Jo Tampereella hän toimi jääkiekkjoukkue Kooveen lääkärinä ja Seinäjoella ollessaan sekä Maila-Jussien pesäpallojoukkueen että lentopalloilijoiden lääkärinä. Hän itsekin pelasi lentopalloa Keskussairaalan joukkueessa.

Kesämökki Kustavin saaristossa tuli Martille tärkeäksi eläkevuosina, jolloin oli aikaa viettää siellä koko pitkä kesäkausi. Sieltä löytyi aina mielekästä tekemistä. Marttia jäivät kaipaamaan Liisa-vaimon lisäksi tyttäret **Elina, Helena ja Hanna** sekä veli ja sisko perheineen.

– Kyösti Raininko –

☆ Tapahtumakalenteri ☆

JOULUKUU

- 13.12.** Johannes-Seuran joulukahvitilaisuus klo 12–17 seuran toimistolla, Myllytie 1 Piikkiö.
- 18.12.** Saarelaisten pikkujoulu klo 13.00 Johannes-Seuran toimistolla, ks. sivu 8.
- 1.-31.12.** Olen luontoa -näyttely joka päivä klo 8.30–17 Palvelukeskus Ilolansalo, Ilolankatu 6 Salo (ks. sivu 6).

Johannes-Seuran toimiston aukioloajat muuttuvat :

Vuoden 2022 alusta alkaen toimisto on auki kolme kertaa kuukaudessa, kahtena lauantaina ja yhtenä keskiviikkona. Muina keskiviikkoina yhteydenotot puh. 02 4795 118 klo 12-16. Muusta mahdollisesta aukiolosta sovitaan erikseen.

Joulukuu

KE 15.12.....	klo 12-17
LA 18.12.	klo 11-15
KE 22.12.	klo 12-17
KE 29.12.	klo 12-17

Tammikuu

LA 8.1.	klo 11-15
LA 22.1.	klo 11-15
KE 26.1.	klo 12-17

Helmikuu

LA 5.2.	klo 11-15
LA 19.2.	klo 11-15
KE 23.2.	klo 12-17

Maaliskuu

LA 5.3.	klo 11-15
LA 19.3.	klo 11-15
KE 23.3.	klo 12-17

Tekstiilitaiteilija Norma Heimola muistelee

Osa 1

Lappeenrannassa oli vuonna 1990 Kivijalka Karjalassa -näyttely.

Etelä-Karjalan taidemuseon valoisissa saleissa oli kuuden taiteilijan näyttelykokonaisuus, minkä näkeminen ja kokeminen oli unohtumaton elämys.

Oivan Toikan läpikuultava lasimetsä ja mielikuvitukselliset pienoismaailmat, **Kirsti Rantasen** kerrokselliset pellavaiset tekstiilit salaisine merkityksineen, **Erik Bruunin** valloittavat luontojulistteet, **Yrjö Kukkapuron** keveät, värikkäät ja modernit huonekalut.

Terho Sakki ja **Nina Terno** kuvanveistäjiä, joilla taito ja lahja yhdistää kauneus, herkyys, elämän hauraus ja voima kovaan materiaaliin.

Taideteollisuus ja taide yhdessä tarjoavat kiehtovan maailman.

Kuusi erilaista taiteilijaa Viipurin maalaiskunnasta. Jokaisella omat muistonsa lapsuudesta, sen lämmöstä ja turvasta. Evakkonakin on voinut palata lapsuuteensa kuin kuvakirjaan, sitä ei ole voinut kuluttaa sanoo Oiva Toikka.

**Katson omaa kuvakirjaani
katson kauas,
minä muistan.
Minä muistan
niin kuin minä muistan.**

Helmikuu 1944 Kotkan rautatieasemalla. Äidillä musta turkki, musta samettinen hattu, jaloissa karvareunaiset päälyskengät. Sydän on raskas. Tädillä musta takki, hatussa huntu, mikä tuullessa lentää kasvoille ja peittää huolen, papalla musta puku, musta takki, huopahattu, kävelykeppi ja kasvoilla tuleva kaipa valmiina.

Viimeinen katse saattajille ja sitten junan ikkunat peitetään. Olivatko ne keltaiset sisäpuolelta. Matka Ruotsiin on alkanut ja siitä tulee pitkä. Olen luvannut olla reipas tyttö ja huolehtia pikkuveljestä. Reipas viisivuotias tyttö lappu kaulassa.

Haparanda, armeijan suuri telta. Sotilaita. Tätejä. Punainen risti hihassa. Isot ammeet. Katselen hämmentyneenä, miten matkalaukkuani tyhjennetään. Valkoinen turkkini, karvalakkini ja keltainen villamekkoni työnnetään juutisäkkiin. Ovatko vaatteet reikäisiä tai. En ymmärrä, mutta olen luvannut olla reipas. Viininpunainen matkalaukku jatkaa kanssani matkaa.

Meitä lapsia on paljon. Sikotauti, tuhkarokko, kurkkumätä tarttuu. Aina uusi sairaala. Viimeinen on Tukholmassa. On jo kevättalvi, melkein kevät. Herään monen viikon jälkeen appelsiinin tuoksuun. Pian täyttäisin kuusi vuotta. Ja olen jo terve.

Tuleva uusi perheeni käy minua katsoimassa lasin läpi. En tiedä keitä he ovat. Lähden ruotsalaiseen kotiin ympärilläni sairaalan huopa. Vasta aikuisena puhun kokemastani häpeän tunteesta. Matkalaukku on edelleen mukanani kevyenä ja samalla raskaana.

Sain hyvän kodin, mutta en muista tai muistan, siellä ei halattu. Ja lentokoneiden äänet saivat minut syöksymään heti sisälle.

Aluksi piti syödä ja syödä paljon. Myös inhoamiani säilykekalapullia. Piti opetella kauniit ruotsalaiset pöytätavat vähitellen lyhyen ruokapuheenkin. Välillä vähän villiinnyin, keikuin sunnuntaipöydässä ja kaadu in lattialle. Kukaan ei moittinut tai sanonut mitään. Olin hirveän häpeissäni. Muistan ilmeet vieläkin.

Sunnuntai-aterioilla puhuin hassu- ja juttuja Kotkasta. Niihin mielikuvitustarinoiniin melkein tosipohjaisiin usko in itsekin. Kerroin suuresta kengästä, Hamusen liikkeen mainoskengästä, mikä roikkui kaupan ulkopuolella. Sanoin että se on isän kenkä ja jonakin päivänä hän tulee hakemaan sen. Luulen tarinoiden helpottaneen ikävääni. Suomen kieli rupesi unohtumaan.



Aina-äiti, mamma oli taitava ompelemaan. **Gunillalla**, minua kaksi vuotta nuorempi, ja minulla oli aina samanlaiset, mutta eriväriset mekot ja hiuksissa silkki-ruusut. Kerran päätin itsekin ommella ja pyysin vähän kangasta, suunnitelma oli päässäni. Sain vihreitä voimapaperia, leikkasin sen palasiksi-olin loukkaantunut ja vihainen.

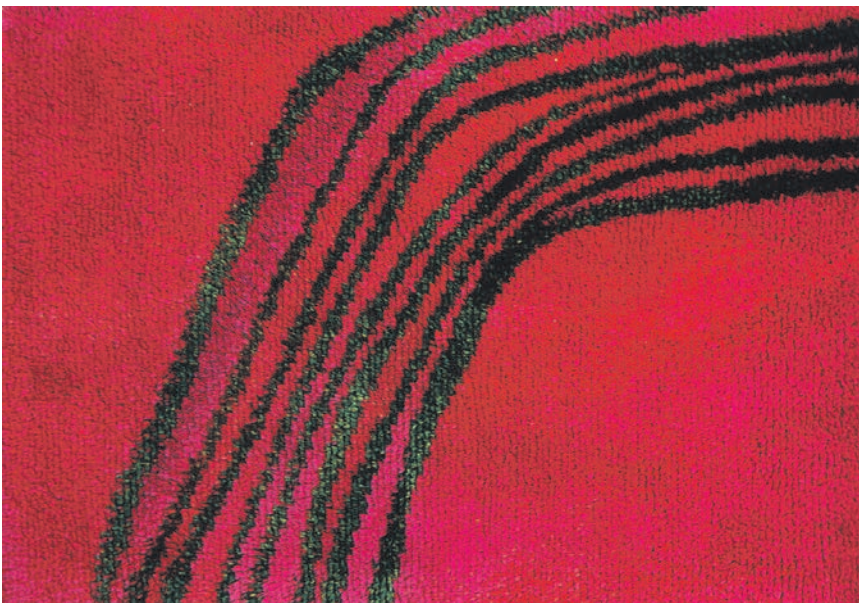
Koti-ikävän ja äidin ikävän piilotin syvälle sisimpääni. Ikävää ei voinut eikä saanutkaan näyttää. Isän valokuva, missä olin noin vuoden vanha oli yöpöydällä, sen oli äiti lähettänyt. Opin iltarukouksen ”Gud som haver barnen kär--”. Rullaverhossa liiteli nukkumatti tähtitaivaalla.

Piirsin paljon kaikenlaisia aiheita. Kerran Jeesuksen ristillä, johon mormor huomautti, että raamatussa on kauniimpia kuvia. Rakastin piirtämistä, itse tapahtumaa, jälki ei varmaan ollut

kovinkaan taitavaa, mutta antoi minulle ikioman maailman. Sinne oli välillä päästävä.

Ensimmäisenä koulupäivänä kävelin yksin koko matkan, olin myöhässä koska kukaan ei herännyt ajoissa. Hädissäni koputin useita ovia löytääkseni luokani. ”Förlåt är min klass här.” Mutta fröken oli lämmin ja ystävällinen kuin ”täti ruskea”. Aina ruskea takki ja ruskea baskeri ja viisas katse.

Tiesin koko ajan, ettei tarkoitus ollut jäädä Ruotsiin ja että jonain päivänä lähden takaisin Suomeen, Kotkaan, kotiin. Lähtöpäivänä täytin kahdeksan vuotta. Gunilla ja uudet ystäväni itkivät, minä en. Muistan miettinyeni pitäisikö. Viininpunaisessa laukussa olivat uudet vaatteeni ja kengät. Niitä ja talvikenkiä piti kuluttaa hiekkatiellä pohjistaan kuluneen näköisiksi. Määräys oli sellainen. Laiva Helsinkiin odotti.



Lähdin Kotkasta sodan jaloista, pois sireenien äänistä, pommissuojasta, särkyvistä ikkunoista, peloista ja palasin pommitettuun, hiljaiseen, surulliseen kaupunkiin. Vanhaa kotia ei enää ollut, mutta oli äiti ja veli. Vuoden päästä pääsimme muuttamaan ”omaan kotiin”.

Meritorni oli iso kivitalo, pilvenpiirtäjäksi kutsuttu. Me olimme Pilskan lapsia, avainlapsia. Ruotsissa olleita lapsia kiusattiin, totta kai, oli ehjät vaatteet, sukat ja muutenkin olimme parempi-osaisia. Kokemuksistamme ja elämästämme emme halunneet tai osanneet kertoa, suomen kielikin oli aluksi hataraa. Ei minulle kiusaamisista jälkiä jäänyt, enemmänkin ihmetystä ja lyhyttä surua. Äidille en halunnut niistä kertoa.

Olin aloittanut balettikoulun, se täytti elämäni. Piirsin pehmeälle makulatuu-ripaperille vaaleanpunaisia balleriinoja yhä uudestaan ja uudestaan. Osa talon lapsista meni sunnuntaiaamuisin pyhäkouluun, minä menin balettikouluun. Pyhäkoulun opettaja asui samassa talossa ja piti tanssimista syntinä ja niin teki moni muukin. Sitä en ihan ymmärtänyt.

Sain tanssia monessa satunäytelmässä. Tuhkimo, Prinsessa Ruusunen, Adalminan helmi. Lintu sininen, Ihme-maa Oz. Teatterin salaperäinen ilmapiiri, tuoksut, pula-aikanakin hurmaavat vaatteet ja asusteet, ihailtavat näyttelijät olivat osa elämän kaunista taikaa. Minusta ei tullut balleriinaa, mutta ne vuodet jättivät jälkensä olinhan päässyt näkemään ja kokemaan vapautta, satua ja salaperäisyyttä.

Kymmenvuotiaana kirjoitin ainevihkooni, minusta tulee taiteilija. Sitten joskus. En tosin ollut ihan varma, mitä olla taiteilija tarkoittaa.

Baletin jäätyä liityin Kotkan Naisvoimistelijoihin. Sinne minut houkutteli ohjaaja ja koulumme jump-pamaikka **Annikki Laisaari**, sormenpäitään myöten musikaalinen ja taiteellinen Karjalan tyttö. Hän loi ohjelmiin pehmeyttä ja voimaa, vauhtia ja eläytymistä. Tanssiakin olimme valiojoukko, esiinnyimme paljon, myös Suomen edustajina ulkomailla. Voimistelin, tanssin, tein omia tanssitapahtumia ystäväieni kanssa, piirsin ja vähän haaveilinkin.

Oli elämässä muutakin kuin koulua, piirtämistä, voimistelua ja tanssia

Meritornin lapsista tuli kavereita ja kiusaajista ystäviä. Pelasimme ”neljää maalia”, juoksimme hengästyneinä, posket punaisina pitkin kaupungin katuja, se oli ”jahtuuta”, uimme tuntikausia uimalaitoksella merivedessä, luistelimme valsseista ”vanhoihin tovereihin”. Siihen marssiin musiikki-illat yleensä luistinaradalla päättyivät. Radiosta kuuntelimme satulähe-tyksiä ja **Markus**-setää. Hiihtämisestä en koskaan oppinut pitämään. Kansakoulun hiihtokilpailussa olin viimeinen. Maaliin kävelin sukset kainalossa, monot eivät sopineet suksien siteisiin. Minua ei naurattanut, toisia kyllä.

Ystäväni **Anitan** kanssa kävin ”kuvila” aina kun oli varaa ostaa elokuvalippu. Samaistuimme elokuvatahtiin, valokuvien pyysimme ja saimme. Anita ei koskaan puhunut omasta Ruotsin ajastaan sotalapsena. Ruotsin matka alkoi haalistua ja siirtyä kauemmaksi elämästäni.

Monia vuosia myöhemmin Peukalolliisa kasvoi isoksi tytöksi, värikkääksi aplikaatioksi Marraskuussäilytelyyn yhdessä keraamikko **Birgit Dyhrin** kanssa. Oletko sinä siinä kysytäni. Olen ja en ole.

Kouluvuodet Kotkan tyttölyseossa päättyivät. Sain stipendin. Taide-teollisuudesta. Olin yllättynyt, iloinen ja hämilläni. Tuttu ja rakas Kotka oli jätettävä ja aloitettava uusi aika vähän oudossa ja pelottavassa Helsingissä.

Marraskuu 1960 kylmä ja raaka

Juna lähestyy Viipuria. Erilaisia vihreän voimakkaita sävyjä, Karjalan metsää. Vaunusillalla kaksi vakavailmeistä miestä, kirjailijat **Martti Kurjensaari** ja **Olavi Paavolainen**. Hiljaisina katselemme rikkinäistä kaupunkia. Sydämessäni outo paino, tämäkö on se muistojen vilkas, iloinen Viipuri, syntymäkaupunkini.

Olen saanut Taideteollisen oppilaitoksen rehtorilta **Markus Visannilta** luvan olla poissa opitunneilta viikon ajan. Kotkalaisen ryhmän ja ohjaajan kanssa olemme matkalla Tallinnaan. Leningradin kautta. Voimistelu- ja kansantanssinäyttöksiä teattereissa, konserttisaleissa, tehtaissa. Suklaatehtaassa. Seinillä suurikokoisia valokuvia ansi-oituneista työntekijöistä ja Leninistä.



Kotka on Tallinnan kummikaupunki. Oppaat seuraavat kaikkialle, emme saa pysähtyä, emme jutella kadulla ihmisten kanssa. Hotellissa on kuuntelulaite. Puutetta on kaikkialla. Ilmapiiri jännitty-nyt, Kansanvälinen soi ensin, sitten Eestin oma kansallishymni. Juna-asemalla on radiolähetys käynnissä. Mikrofonin ojentetaan eteeni ja kysymys ”mikä on tärkeintä elämässä?” Vain hetken emmin sitten vastaan vapaus on tärkeintä.

Marraskuu 1962. Jälleen kylmä ja raaka. Olemme matkalla Leningradiin omalla bussilla. Matkanjohtaja on **Kaj Franck**. Vierailemme vastaavassa taidekoulussa tutustumassa koulun, opinto-ohjelmaan, opiskelijoihin ja heidän töihinsä. Opiskelijat ottavat uteliaina, lämpimästi vastaan. Opintoihin kuuluvat myös voimistelu ja urheilu. Nuoret opiskelijat ovat taiteilijan näköisiä. Pukeutuminen omaperäistä, kaunista, siistää.

Museoiden aarteet häikäseivät, erityisesti modernin taiteen osasto ylim-mässä kerroksessa piilossa. Sitkeällä painostuksella meidät lopulta päästetään näkemään matisset, chagallit ja picassot. Olemme hurmaantuneita kauneudesta ja taulujen määrästä.

Kotimatalla bussi ajaa harhaan lähellä Terijokea. Salamannopeasti ilmestyvät poliisit ja sotilaat paikalle, mutta olemme jo nähneet kielletyn alueen. Viipurissa pysähdymme. Ihmiset näyttävät vierailta, eksyneiltä ja väsyneiltä. Kumarrun ottamaan kadunreunasta hiekkaista multaa. Muistoksi. En enää tule näkemään kaupunkia. Muistan vain eloisat ja värikkäät tarinat ja menneen historian.

Ne ovat tallessa.

– Norma Heimola –

Jatkuu seuraavassa numerossa.

Joulun aikaan Johanneksessa

JOHANNEKSEN HUUNONSAARI

**Sodan ja rauhan päivinä
1913–1944 (2000)**

Pirkko Kanervo kirjoittaa luvussa Perhe- ja vuotuisjuhlia, pyhäpäivän viettoa:

Joulu pienessä saarikylässä alkoi koulun joulujuhlista eli kuusijuhlista, kuten silloin sanottiin. Kuusijuhlakin oli koko kylän juhla. Se oli tärkeä kaikenikäisille lapsille, mutta juhlaan tuli myös nuoria ja vanhoja, kuka vain töiltään jouti. Koululaiset olivat hakeneet luokkasalin kattoon asti ulottuvan kuusen, parhaimman minkä saaresta löysivät. Kuin taikametsä syntyi saliin, kun suuren kuusen lisäksi oli vielä pieniä. Oppilaat olivat harjoitelleet juhlaa varten koko syksyn, ohjelmassa oli aina näytelmä, samoin tonttu- ja keijuleikkejä. Kuoro lauloi joululauluja. Margit Punna kertoi, miten hänen kouluaikanaan eräs näytöskappale sai niin suuren suosion, että se esitettiin kahtena peräkkäisenä vuonna. Tarina kertoi 700-vuotiaasta joulupukista, jota odotettiin ja odotettiin saapuvaksi Huunolaan.

Näyttämöllä oli nuotiona lyhty, jonka ympärille oli kiedottu punaista silkkipaperia. Iso pata oli kiehumassa, siinä oli sulamassa kynttilän talia. Eräs tonttuista olikin tullut kuuroksi, kun oli saanut talia korvaansa. Suuren kauhun, huunolaisittain leivin, kanssa tontun korvat puhdistettiin talista. Pukkikin saapui lopulta ja selvisi myöhästymisen syy. Pukkiparalta oli mennyt matkalla jalka sijoiltaan. Toinen jono lapsia piti pukkia kiinni ja toinen veti pukin jalan paikalleen lausuen taikasanat: Hämä, hämä, sämä ja hippii! Tontut jakoivat sitten lapsille punaisesta kreppipaperista ommellut pussit, joissa oli tuoksuva punainen omena ja kuusenkaramellejä. Yhdessä laulettu virsi ”Enkeli taivaan lausui näin” päätti juhlan ja siirsi saarikylän väen todelliseen joulunaikaan.

Kodin jouluun kuuluivat suursiivotut huoneet, joko uudet tai puhtaamatot lattialla, kynttilöin ja lippurivein koristeltu kuusi keskellä tupaa sekä tietysti kaikki hyvät jouluruuat. Kelistä huolimatta pukkipukin pääsi joka vuosi Huunolaan, vaikka ei aina tupaan asti ehtinytkään, vaan jätti säkkinsä eteiseen. Pussi sisälsi etupäässä jotain käytännöllistä, vaikkapa villapaidan, uudet huopikkaat tai sukkia, mutta myös karamelleja ja jonkin leikkikalun. Jouluaamun kirkko kuului perinteisiin. Yleensä voitiin ajaa jäätä pitkin hevosella. Jos talven tulo oli myöhäinen, saaristosta järjestettiin laivalla kuljetus joulukirkkoon. Aikaisin piti Huunolasta lähteä, jos mieli saada istumapaikan. Joulukirkko alkoi vielä 1934 kello 5.00 aamulla, mutta vuosikymmenen lopulla vasta kello 6.00. Saarelaislapselle oli elämys seurata kirkonmäellä herrasväen tuloa. Erityisen komealta näytti Nobelin hevosvaljakko. Juhlavalaisu kirkkosali oli todellinen jumalanhuone. Sen muisto on säilynyt himmentymättömänä tähän päivään saakka. Asiaan kuului, että kirkolta ajettiin kilpaa kotia kohti.

Joulupäivän perhe vietti kotona, vasta Tapaninpäivänä oli sopivaa poiketa naapurissa tai lähteä sukulaisvierailuille. ”Vanhaan hyvään aikaan” tulijat kysyivät, onko Tahvana kotona ja lupasivat kaataa uunin, jos talosta ei löydy viinaryppyä vieraille. Uutena aikana piti olla omat eväät mukana. Huunolan miehiä poikkesi Tapaninajelulle esimerkiksi Arvid Stadelle Kivitokeeseen. Arvid oli itse raitis, talossa ei ollut väkeviä edes vieraan varalle. Isäntäväki ei kuitenkaan pannut pahakseen, vaikka tulijat tekivät kahvipöydässä mukanaan tuomasta pirtusta kopsut: puoli kupillista kahvia ja loput virolaista pirtua.

KAIJALA

**Kotikylä Karjalassa Viipurin
läänin Johanneksen
pitäjässä (2000)**

Nikolai Puusa:

Joulun aikaa odotellessa

Varsinkin joulun aluspäivät olivat työn ja touhun aikaa naisväellä, niin kuin miehilläkin. Kyläteillä näkyi aina vilkasta liikettä ja kuului kulkusten kilinää. Kun tilukset olivat useimmalla talolla monessa lohkossa ja eri suunnilla, niin karjanrehun hakemiset veivät oman aikansa, joita pitkiksi joulunpyhiksi varattiin. Heinä-, pehku- ja myllykuormia liikkui tiellä tavallista enemmän, joukossa saaren miehiäkin myllyyn menossa. Kaiken muun kiireen keskellä ei joulukuusen hakuakaan unohdettu. Naisväellä olivat taas omat joulunvaraukset. Ensin pyykinpesu, joka talvella oli tuohon aikaan kylmää hommaa. Vaikka varsinainen pesu suoritettiin saunan kodassa, niin huuhtelu suoritettiin avannolla, jos asuttiin vesistön lähellä. Joulusiivoukset, paistamiset, leipomiset ja muut perinteellisten jouluruokien valmistelut oli niinikään tehtävä aikanaan. Lisäksi heille kuuluivat huoneiden lämmitykset ja navettatyötkin.

**Entisajan askareita
syksystä Jouluuun**

Joulun alusviikolla oli tapana palvata syksyllä suolattuja lihapaloja ja joulukinkku. Muistan hyvin kun lapsuuskotini savusauna Pajakosken partaalla aina joulunalusviikolla joutui kovalle koetukselle. Saunan sisäkattoa kannattaviin orsiin kiinnitettiin riuvut rautalangalla, lähelle uunin, joka oli savusaunassa tavallista suurempi. Puhtaalla rautalangalla sidottiin joulukinkku, lampaankäpälät ja muut lihapalat niin huolellisesti etteivät ne kuumuudessa putoa alas. Lihojen alle asetettiin astioita, joihin lihoista tippuva rasva saatiin talteen. Palvaus kesti kolme vuorokautta. Uunin lämmitettiin ensimmäisenä vuorokautena tuoreilla leppäpuilla ja katajilla, niin että lihoihin muodostui ”nahka”, joka esti osaltaan liian rasvan tippumisen. Kahtena seuraavana päivänä lämmitettiin uunin kuivilla koivupuilla, jolloin saatiin sauna kuumaksi, jossa lihat kypsyivät. Jouluaattona, illansuussa

kannettiin kypsyneet lihat aittaun riukuineen, joihin ne jätettiin jäähtymään ja riippumaan, ainakin joksikin aikaa. Kun aattoilta alkoi hämärtyä, kylvettiin joulusauna kaiken tämän touhun jälkeen samoilla lämpimillä.

Jouluaamuna kun osa talonväestä oli lähtenyt joulukirkkoon, tuvanuuni lämmitettiin aikaisin, niin että perinteelliset jouluaamun ”uunpotatit” ehtivät kypsyä kirkosta tulijoille. Ne valmistettiin eri tavalla kuin tavallisesti. Perunat jätettiin kokonaisiksi kuoriessa. Ne ladottiin yhteen räättyyn ”pullapannulle”, jotka olivat siihen aikaan korkeampi reunaisia. Pannun keskelle laitettiin suolassa ollut isonpuoleinen sianlihapala, joko palvattuna tai ilman. Tästä lihanpalasta sulanut rasva ja erittäin hyvin kypsynyt liha tekivät noista päältä ruskettuneista perunoista maukkaita.

KARHULA

Kotikylä Karjalassa (1997)

Katri Karhu:

Karhulan Osuuskaupan joulu

”Itsenäisyyspäivänä oli kauppa kiinni, mutta me olimme töissä. Tehtiin valmisteluja joulukiireitä varten. Mitattiin suuret määrät jauhoja, riisiä, sokeria, kahvia, luumuja, rusinoita ja makeisia valmiiksi pusseihin. Tiskeille nostettiin joulukuusen kynttilät, kiiltopaperein, hapsuin ja enkelinkuvin koristellut kuusenkaramellit, tähdet, kultalangat, pätkinät, suklaat ja punaiset omenat. Näyteikkunoihin aseteltiin nuket, nallet, keinuhevoseet, sukset, kelkat, karvahatut, rukkaset ja huopaset. Joulutunnelma kohosi ja kiire alkoi. Kauppa oli väkeä täynnä aamusta iltaan. August ja Arvi olivat myös myymässä. Asiakkaille tarjottiin makeisia ja tupakkaa. Laskutoimitusta varten repäistiin valkea paperisuikale. Lasku saattoi olla hyvin pitkä, piti olla tarkkana yhteenlaskiessa. Ihmiset olivat joulunodotuksessa, kaupanteko oli lahjojen käärimistä. Hyvää mieltä tahtoi jokainen osoittaa. Vielä aaton aamupäivänä myytiin kynttilöitä, makeisia, tupakkaa ja omenia. Viimein hiljensi ja ovet suljettiin. Mekin hiljennyimme vielä yhdessä, August, Arvid, Tauno ja minä. Toivotimme toisillemme rauhallista, hyvää joulua. Karhulan kylän valot pilkkottivat hämärässä aattoillalla. Joulusaunojen savut nousivat tummalle taivaalle. Oli tullut joulu – kauan, kauan sitten.”



HS-21

REVONSAARI-HALTIANSAARI
Saarelaisii Tyynis ja Myrskyis (1995)

(koonnut Liisa Katajainen):

Saarelaisiin joulumuistoi

Vieno Pyökäri Revonsaaresta muistelee kotinsa Rajalan talon joulunviettoa vuonna 1924. Vieno oli silloin neljävuotias. Hänen tätiensä oli avioitunut koivistolaisen puusepän Mikko Peltosen kanssa. Mikko oli jo paljon ennen joulua kysellyt Vienon lahjatoivomuksia. Mäkielkka olisi mieluinen lahja, jonka Mikko sitten tekikin jouluksi. Kelkan kyydissä oli säkki ja mukana seurasi kaksi pukkia. Säkki oli kiinni sinivalkoisella nauhalli. Kelkka oli vesikelkan näköinen ja sarvista työnnettävä. Pukit heittelivät kuperkeikkoja tuvanlattialla. Olivat varmasti ”ottaneita”, eivätkä antaneet avata säkkiä. Lopulta isä sai pukit ulos tuvasta ja Vieno pääsi avaamaan lahjasäkkiä. Eräs paketeista oli kääritty ruskeaan paperiin ja sidottu puotinarulla. Paketista löytyivät kuviosahalla tehdyt karhu ja hevonen. Vieno tyttönen tiesi, että Konsta-setän Erkki oli ne tehnyt. Taitavasti tehdyt lelut oli myös maalattu. Aapiskukkokin löytyi kontista. Joulupukkien henkilöllisyys rupesti epäilyttämään Vienoa. Hän oli tunnustavinaan ne Koho Einariksi ja Kure Ievan Väinöksi. Kelkka oli mieluinen lahja. Sinä talvena oli paljon lunta ja korkeat hanget. Aitan vieressä hanki oli lähes katon reunan tasalla. Siitä voi laskea mäkeä alas. Valokuvakin oli otettu Vienosta ja isästä kelkan kanssa lumirinteessä. Vienolla oli yllään jäniksennahasta tehty hattu ja kaulus sekä rukkassensuut. Isä oli ampunut kaksi jänistä ja niiden nahoista oli Viipurin karvarilla teetetty nämä asusteet. Vienokien oli ollut tässä jänisjahdissa isänsä mukana Kotalahden pellolla kovassa pakkasessa. Varpaita paleli huopikkaissakin odotellessa jänöjussien ilmestymistä.

Joulupuu oli Rajalan tuvan peränurkassa ristikkojalassa. Isä oli hakenut joulupuun Mustanmäen kuusikosta. Se sai ensin sulaa saunassa ja tuotiin sitten aattona sisälle. Sen oksille ripustettiin samaa sinivalkoista nauhaa jota oli säkissäkin. Nauhassa oli teksti ”Kunnia olkoon Jumalalle korkeuksissa.” Sen oli Hugo-setä tekstanttun kullanvärillä rompsimaalilla. Kuuseen kierreettiin vielä kaksi lippunauhaa. Ylimpänä olivat Suomen liput ja alempana maailman liput. Kynttilät kiinnitettiin narulla kuusenoksiin. Jouluaattona jätettiin ruuat pöytään yön yli, koska kirkkoon lähdettiin neljältä aamulla. Kynttilät asetettiin ikkunoille palamaan. Kaikki paremmat vällyt ja rekipeitteet oli tuotu ajoissa tuupan lämpiämään. Usein oli kova pakkakanen ja kirkas kuutamo. Mennessä ei ajettu kilpaa, vaan ajeltiin rauhallisesti pitenevässä jonossa. Hevoset kiinnitettiin kirkon eteen puomiin ja laitettiin loimet selkään. Jonain jouluna kirkko oli jo niin täynnä, että Vieno ja isä joutuivat istumaan kaminan viereen halkolaatikon päälle. Kaminasta lähti paha haju. Vieno istui lähimpänä kaminaa ja niin ryhdyttiin veisaamaan ”Enkeli taivaan”-virttä. Isä lauloi hartaasti, vaikka lauluääntä ei ollut yhtään. Kuunnellessa isän veisuuta korvan juuressa meinasi omakin veisuu mennä nuotin vierestä. Korvissa rupesti humisemaan ja ne menivät lukkoon. Kaminasta tuli häkää ja Vieno meinasi pudota laatikon päältä. Isä sieppasi hänet syliinsä ja kantoi ulos raittiiseen ilmaan. Poistullessa ajettiin kilpaa kulkusten kilistessä. Usein voittajana oli Eti-setän Rex-hevonen.

Kotona syötiin ja juotiin. Joulupäivänä ei saanut kyläillä. Tapaninpäivänä Uuventalon pappi tuli kylään jo aikaisin ja kyseli ”Onks tahvana koton?” Hänelle piti antaa viinaryppyä ennenkuin hän

lähti kotiin. Joulunpyhinä vierailtiin sukulaisissa puolin ja toisin. Joka talossa syötiin ja juotiin jouluruokia.

Maire Hankala Revonsaaresta muistelee joulun alkaneen aina joulusaunalla. Saunassa vastottiin pitkään ja pesun jälkeen siepattiin pyyheliinat kylmästä saunan porstuasta ja juostiin paljain jaloin tupaan. Tuvassa oli lattialla puhtaamatot ja hyvältä tuoksuva kinkku oli nostettu tiskipöydän päälle jäähtymään. Kinkku oli paistettu hapanpantaikinaurossa. Siirappiparkakakut kuuluivat jouluun. Kuusen latvassa oli tähti ja oksilla kiertelivät kultalangat ja lippunauhat. Lähellä latvaa riippui hopeanvärinen kello. Se kilautti, jos meinasi ottaa kuusenkaramellin oksalta. Kilinä ei paljoa auttanut, koska joulun jälkeen kuusenkaramellissa oli jäljellä vain tyhjät paperit. Katriina-täti Aaro oli pukkina. Hänellä oli naamari ja pitkä turkki nurinpäin päällä. Kädessä oli keppi ja kilisevä kulkunen ja jalassa huopikkaat. Lapsilla oli pieni epäily, ettei joulupukkia ollut olemassakaan. Viimeisenä jouluna ennen talvisotaa epäiltiin pukin ääntä Aaron ääneksi. Lapset päättivät seurata mihin pukin jäljet johtavat. Jäljet veivät pellon yli Anttoonin kartanon läpi Katriinalaisille. Välissä oli piikkilanka-aita, johon oli tarttunut pukin partaa. Lapset juoksivat kotiin kertomaan, ettei pukkia ole olemassakaan, vaan se on Katriina Aaro. Maire sai lahjaksi poronnahkattossut, kumipallon ja sinisen hiihtohatun. Hiihtohatut olivat silloin muotia. Niissä oli solki otsalla ja leuan alla. Niitä sanottiin ”lentäjähatuiksi.” Joulupukille annettiin lahjaksi iso pussi karamellejä.

Martta Haltia Haltiansaaresta muistelee alakoulussa oppimaansa joululaulua: ”Oi joulupukki ällös vaan sä meitä unhoita!” Martta hyräili useasti laulua. Kotona joulupuu ripustettiin kattoon. Europan maiden lippunauha oli kuusen koristeena. Oli tietysti kynttilät ja kuusenkaramellit. Joululahjaksi Martta toivoi huopikkaita ja saikin ne. Kerran hän oli päässyt joulukirkkoon. Kirkko oli niin ihmeellisen valoisa. Poistullessa oman hevosen reki kaatui Kukkolassa.

Väinö Haltia Haltiansaaresta tuli vävyksi Revonsaareen. Lapsena hän muistaa saaneensa joululahjaksi Muuriaisien Rikinan kutomat poikkiviiruiset sukat. Ne olivat puna- ja valkoviiruiset ja ulottuivat polviin asti. Se oli ilojoulu ja Väinö muistaa sen aina. Pyökäriellä, Uuvessatalossa ollessaan väynä hän muistelee, että siellä paistettiin piirakoita ja vehnäsiä. Sianmaksasta tehty piirakka oli herkullista. Siinä oli potaatti- ja sipuli- ja sianmaksahakkelusta. Kuoren alle pantiin läskiä. Piirakassa oli vehnäkuori. Meren jäätymässä käytiin vetämässä nuotalla joulukalat. Jos saatiin norsseja ne pantiin pellille uuniin jälkilämpöön. Väillä niitä piti käännellä ja hämmennellä. Kuivuessaan ne käpristyivät. Niitä sanottiin kapakaloiksi. Ne pantiin verkkopussiin uuniin päälle seinälle roikkumaan. Niistä keitettiin ”kasperpaa”. Sekaan laitettiin ohraryynejä ja potaattilohkoja ja mausteeksi voita ja maitoa. Serpa oli parempaa kuin suolatuista kaloista keitetty soppa. Lapset kapusivat uunin päälle ja syöä napostelivat kuivattuja norsseja. Uuvelaton tuvassa pidettiin pyhäkoulun joulujuhlia. Jouluaattona muistettiin eläimiä antamalla niille ruokaa ylimääräinen annos.

Eino Haltia Haltiansaaresta muistelee isoäitinsä laittaneen jouluyönä klo 24 pöydälle 12 erilaista ruokalajia. Sen jälkeen hän herätteli kaikki syömään. Ruuan jälkeen nukkuttiin vielä vähän aikaa ja sitten lähdettiin joulukirkkoon. Ennen sanottiinkin: ”Ah ko tulis joulu, et sais yöllä syyvä!”



Kattavaa isännöintipalvelua Turun alueella

Turun talousalueen suurimpana yksityisenä isännöitsijätöimistönä olemme tarjonneet kokonaisvaltaisia isännöintipalveluita jo yli 50 vuoden ajan. Se on luonut näkemyksen siitä, miten isännöintialan ammattilaisen tulee toimia.

Varsinais-Suomen Isännöintitalo Oy on auktorisoitu ja ISA ry:n auditoima, työntekijöidensä omistama isännöitsijätöimisto.

Kaipaako taloyhtiönne ammattitaitoisen ja osaavan isännöitsijätöimistön palveluita? Ota meihin yhteyttä!

Olette lämpimästi tervetulleita tutustumaan toimistoomme!

**V-S Isännöintitalo Oy**

Ari Kesäläinen, Toimitusjohtaja, RI (YAMK), AIT, ISA
p. 020 722 9944, 0400 523 194
Maariankatu 4 C, 20100 Turku
ari.kesalainen@isannointitalo.fi



www.isannointitalo.fi



TOIVOTTAA HYVÄÄ JOULUA!



TURKU | KAARINA | PIKKIÖ | LIETO

*Toivotamme
johannekselaisille
Hyvää Joulua
ja
Uutta Vuotta
2022*



PAIMIO, VISTANTIE 24, PUH. 477 5600, FAX. 477 5614



MAAHOVI OY

Kristian Hovi
050-60511

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

Puh. (02) 243 5585
Faksi (02) 243 5100
Gsm (0400) 824 767
markku.hiiri@testipiste.fi



TOYOTA

autokorjaamo m.hiiri
testipiste



kahvila
Pirskatin väki
toivottaa onnellista Joulua
kaikelle kansalle!



Hadvalantie 9 Piikkiö
0405291840



Kuva: Heli Sirkesalo

Graafinen suunnittelu
Kuvitusprojektit
Esitteet, lehdet
Mainokset
Messuosastot
Verkkosivut

.....

esahaltia.fi



Joulutervehdykset

Espoo
Helge Toivonen Satukuja 1 F 32

Joensuu
Anja ja Ilkka Reponen Siltakatu 24 A 6

Kaarina
Yrjö Ahjosaari Isännänkatu 1 B 12
Pirjo Kukkonen
Juhani Haltia perheineen
Airi, Matti ja Riitta Kukkonen
Seppo Kukkonen sekä Minna, Heli ja Saija perh

Lieto as.
Eero Juhani Hörkkö Arosuontie 400

Littoinen
Liisa Katajainen Hahtuvakatu 10
Arto Kesäläinen Lankakatu 11

Masku
Anneli ja Paavo Hirvi Lehtitie 17

Nousiainen
Sirpa ja Hannu

Paimio
Marja ja Jaakko Alhokankare Teerlakiantie 14
Marjatta Haltia
Jouko Hörkkö Preitiläntie 167
Helena Reponen & Mikko Järvinen
Terhi Reponen
Tuomo ja Helena Reponen perheineen

Piispanristi
Lasse Karhu Kultarinnankatu 2 A 33

Pertteli
Hilkka ja Hannu Kaukonen

Piikkiö
Aila ja Hannu Lenkkeri Liedontie 53
Pirkko ja Viljo Mäki
Vesa Mäki perheineen
Sari Mäki ja Atle Larsen

Raisio
Jorma Lönnroth

Savonlinna
Tapio ja Auli Sinkkonen

Turku
Hannele Hentula
Eevi Ikänen Välskärinkatu 20
Hannu Sinkkonen Välskärinkatu 16
Helvi Sinkkonen Välskärinkatu 7

Ulkomaat
Kaikille sukulaisille, ystäville ja lukijoille toivottavat
Hyvää Joulua ja Onnekasta Uutta Vuotta 2022

Tarja ja Edward Bennett, Worksop GB
Leena (s. Kosonen) ja Leif Johansson, Ruotsi
Boris ja Ljuba, Johannes

★★★★★

Hankalan ja Pukin koulupiiriläiset
Johannes-Seuran johtokunta
Lehtitoimikunta



Joulun aikaan Johanneksessa

RÄIHÄLÄ

**Lauri Airikka:
Kappale Johannesta (1985)**

(koonnut Liisa Katajainen):

Joulusta pääsiäiseen

Varhaisimmat saaren joulunviettotavat Lauri muistaa kuulleen isoäidiltään ja isältä. Omat muistikuvat alkavat vuodelta 1910. Kynttilät valmistettiin kotona. Raaka-aineena oli teurastettujen eläinten rasvasta valmistettu tali. Rasva sulatettiin ja siihen upotettiin kynttilän sydänlanka. Välillä jäädytettiin hetken ja kasteltiin taas, kunnes talikerros oli sopivan paksu. Jouluna pöydällä oli aina palava kynttilä. Perinteenä oli myös levittää tuvan lattialle ruisolkia. Tämä tapa oli yleinen koko Kannaksella. Näiden olkien päällä lapset leikkivät joululeikkeit. Vähitellen olkien käyttö lattialla loppui ja tilalle tuli joulukuusi. Sen koristeet olivat vaatimattomia, kiiltävästä paperista tehtyjä. Perusteellinen joulusiivous käytiin jokaisessa talossa. Jouluruokien lajitelma oli yksinkertainen eikä niiden valmistukseen ryhdytty viikkoja ennen joulua. Jouluruokaan sisältyivät kotikalja, ruis- ja sekaleipä, kala ja ryynipiirakat ja vehnänen. Vehnästä leivottiin jos rahaa liikenä vehnäjuhojen ostoon. Mikäli saatiin vietyä kalakuorma Pietariin, saatiin niillä rahoilla ostettua ruokatarvikkeita. Paluukuormassa oli jauhoja, hers- ja tattariryynyjä, rasvasia lihaa, sokeria ja kahvia pieni annos.

Aattoruokana oli kalakeitto tuoreista kaloista tai kapakalasta tai norssit uunissa paistettuna sianlihaviipaleiden kanssa. Siankinkkua ei käytetty, vaan sen korvasi lampaan takareisi eli ”lampaan kypäälä”. Se paistettiin uunissa perunoiden ja sianlihakimpaleen päällä. Joulukinkku yleistyi vasta 1920-1930 luvun vaihteessa. Airikan joulupöydässä se oli ensimmäistä kertaa vuonna 1922. Kynttilöitäkin sai jo ostaa kaupasta. Kaupasta voi ostaa myös luumuja ja rusinoita sekä joulukaramellejä kuusen koristeeksi. Joulupukki viskasi lahjat ovesta lapsille. Aikuisille ei lahjoja ollut tapana antaa. Saaren kaikista taloista lähdettiin joulukirkkoon. Kelirikkotalvia oli monta 1920-1930 luvun vaihteessa. Laiva kuljetti silloin saarelaiset joulukirkkoon. Tällainen kelirikkotalvi oli vuonna 1932. Tämänkin oli muistoihin jäänyt poikkeuksellinen kirkkomatka. Sadat kynttilät loistivat kirkossa, joka oli täpötäynnä kansaa. Kirkonmäellä seisoi satoja hevosia puomeihin ja aitoihin kiinnitettynä. Samaan aikaan kotona uunissa valmistui herkulliselta tuoksuva juhla-ateria. Joulupäivä vietettiin kotona. Tapaninpäivänä lähdettiin kyläilemään.



Kuvat: Heli Sirkesalo

**KOLME KYLÄÄ
Hylkiälä–Lippola–
Kolmikesälä Karjalan
kannaksella Johanneksen
pitäjässä (1999)**

Kaino Sairanen o.s. Kaijanen:

Tuli vuosi 1933. Olimme viettäneet koulun joulujuhlan. Jouluaatto oli sinä vuonna sunnuntaina. Opettaja kutsui meidät neljännen luokan tytöt viettämään jouluaattoa seurakseen koululle. Leikimme piirileikkejä ja lauloimme opettajan kanssa. Söimme piparkakkuja ja karamellejä. Oli se mieluinen kutsu ja koko päivä sellainen, jonka muistaa läpi elämän.

Kauko Virjonen:

Tämän viimeisen joulun, joulun 1939, olin meidän perheestä yksin kotona. Joulun vietin suureksi osaksi kankaalla korsussa Hörkön Topin seurassa ilmapommitusten vuoksi.

Aili Suo-Anttila o.s. Sairanen:

Kuljin koulutietäni. Kohokohtia olivat koulun joulu- ja keväthuhlat. Minäkin olin ohjelmaa suorittamassa. Milloin luin runoja, milloin taas olin näytelmässä mukana. Parhaita olivat keiju- ja tonttuleikit. Olin innoissani, sillä pidin niistä kovasti ja vielä enemmän, jos äiti ehti tulla juhlaa mukaan. Joulupukkia jännitin kovasti. Sain joulupukilta aina pienen pussin, missä oli omena, piparkakku ja karamelli. Se oli ihanaa aikaa. Kodin joulu on myös säilynyt muistissa kirkkaana. Oli joulukuusi, jonka me lapset koristimme itsetehdyillä koristeilla. Oli kynttilät, äiti ja sisarukset. Siinä oli kyllä joulun tuntua.

Anna-Liisa Jaakohuhta o.s. Mäkinen:

Jouluksi tuotiin tupaan kuusi, joulupuu. Juhannukseksi pantiin seinärakoihin koivun ja pihlajan oksia. Jouluksi ja juhannukseksi tupa myös nuohottiin ja uuni valkaistiin. -- Viimeinen muistoni kotini tuvasta on joulukuun alusta -39. Tuvan lattialla makasi sotamiehiä vierieressä. Isä oli käynyt kotona omasta joukko-osastostaan. Harmaassa asepuvussa oli hänkin ja vaatteet haisivat samanlaiselta kuin noiden tuvan lattialla makaavienkin. Pimeänä, kylmänä joulukuun aamuna katsoin tupaan viimeisen kerran. Sen jälkeen tupa on ollut vain muistoissa.

**KOSKIJÄRVI
Kylä Viipurin läänin
Johanneksen pitäjässä
(1999)**

Väinö Hörkkö, Onni Hörkkö,
Paavo Hörkkö, Irja Lenkkeri ja Anja
Alhokankare o.s. Hörkkö:

Ruuat ja ruokailutavat



No joulun ol aatonna kalasoppa, sanottii aattokala ja sit ol sitä kinkkuu ja letitetty pullaa. Jouluaamun uunit lämpiimää neljältä ja sit joulukirko jälkee syötii. Juotii koton tehtyy kaljaa, piimää ja maitoo. Tapanipäivän miehet ajoit hevosil talost talloo ja kyssyit ”onks Tahvana koton?” sit saivat talost viinaa. Uuten joulun, sammaa jouluu se ol, samat ruuat, sit uunpotattii ko liha alko loppumaa. Joulukuuses ol karamellit pyöriöi pötköi kiiltokuvat pääl ja omenii.

**KYLILLÄ JA KUJASILLA
Päätilä–Kivitokee–
Hannukkala (1992)**

Maila Palsio – Rinssin Maila:

Joulun ja uudenvuoden välipäivinä meillä lapsilla oli tapana käydä ropakosilla. Teimme pahvista naamarit ja käänsimme takit nurinpäin. Kiersimme talosta taloon. Jokainen antoi jotain, kuka joulupullia, kuka karamellejä. --

Opettaja Aino Kankaanpään joulu-tervehdys vuodelta 1939:

Rakkaat Ystäväni Päätilän, Kivitokeen ja Hannukkalan Evakuoidut

Lähetän Teille, naapureille ja hyvälle ystäville herrttaisen joulu- ja uudenvuoden tervehdyksen täältä kauniista kotikylästä hiljaisten, nyt jäätyneiden lahtien rannoilta! Ennen joulun läheisyydessä oli osuuskauppa joulukoristeiden, kirkkain nauhojen, tähtien, pienten tonttuhattujen, suklaajoulukeloiden, leikkikalujen ja joulupukin naamarein koristama. Lapsia tämä erinomaisesti iloitti ja huvitti lisäten innostusta joulu- ja tonttuleikkien harjoituksiin sekä koulun kuusijuhlan laulujen ja muun ohjelman suorituksiin.

Nyt ei ole iloista elämää hausassa, jouluntuntuksessa osuuskaupassa, ei jouluohjelman harjoituksia koululla, eikä ompelijoilla ole kiirettä lasten joulukuusijuhlapukujen valmistamisessa. Siksi tuntuu täällä tyhjälle ja kylmälle ikään kuin sodan lähellä huokuminen vinkuisi kylmän, kolkon talvituulen humisuttaessa puiden oksia.

Maitoa ei minullakaan ole enää kuin niukasti yhteen ainoaan kahvikuppiin ja sekini tilkkanen on monen päivän vanhaa, mutta tuntuu nyt hyvin arvokkaalta. En voi arvata minä yönä ryssät saapuvat ehkä viedäkseen minutkin sotavankina, koska en evakuoitujen mukaan lähtenyt, kylmiin vankiloihinsa tai vaikka ihan Siperiaan.

Epäilemättä teitte hyvin viisaasti menessänne sinne ja saadessanne nyt elää edempänä varsinaisista sodan kauhutapahtumista. Ehkä eivät ns. siireniä alituiset ulvomiset soi korvisanne. Toivotan Teille, Te isänmaamme hyväksi kotielämäenne jättäneet ja muualle senvuoksi siirtyneet, rauhallista ja siunauksellista joulujuhlaa ja onnellista uutta vuotta sydämellisin ja rakkain tervehdyksin! On hyvin ikävä Teitä, rakkaat kyläläiset. Ilman Teitä on kolkkoa, yksinäistä ja kylmää. Ystävytydellä Aina Kankaanpää.

(Opettaja Aina Kankaanpää tuli Viktor Uskin mukana Päätilästä Perniöön helmikuussa 1940.)



MUISTOJEN KUKKIA Kukoistusta kynttilänvalossa



”Joulupuu on rakennettu”, lauletaan tutussa joululaulussa ja monissa ihastellaan kuusen vihreää juhallisuutta koristeineen. Jouluna on valon nälkä ja elämän jano, ollaanhan taitekohdassa, jossa pitkä pimeä vaihe väistyy valon voittaessa ja päivien kohta jälleen pidentyessä. Kaamokseen kääriytyminen antaa turvaa ja luvan olla vain, keskittyä omiin ajatuksiin ja pienempiin ympyröihin. Joulun tunnelmassa on lupaus valosta, mutta hämärässäkin on hyvä olla vielä hetki. Juuri nyt kaikki on hyvin, kun katsoo armollisessa valossa.

Kuusen tuoksussa on toivoa ja lohtua. Joulukuusi on aina elämys, katseli sitä kotona, kirkossa tai keskellä kylää. Kuusi on odotettu jouluvieras, joulumieltä tuova hyväntahtoinen hahmo, lähes inhimillinen. Joka vuosi uusi ja erilainen, silti herättäen henkiin kaikki elämän aikana kertyneet joulumuistot. Miten suuri merkitys sota-ajan joulukuusilla onkaan ollut varsinkin sen ajan lapsille. Epävarmuuden keskellä sai kokea jotain kaunista ja tuttua, uskoa todeksi, että joulun ilosanoma on maailman myllerrystä vahvempi, vaikka miten kävisi.

Kyselin muutamalta jo monia jouluja nähneiltä henkilöiltä joulukuusiin liittyviä muistoja. Elähdyttävänä oli jäänyt mieleen hetki, jolloin kuusi kannettiin sisään tupaan. Oksissa kenties vielä käpyjen lisäksi lunta, huoneeseen levisi ainakin raikas ulkoilman ja metsän tuoksu. Lapsia saattoi lähes ujostuttaa. Tultiin tutuiksi kuusen kanssa, aiottiinhan vuoden odotetuin juhla viettää yhdessä. Yhdessä arvioitiin oksia, tuuheutta ja kiiteltiin tasaisuutta. Tunsinpa itse toisaalta eräitkin käytännöllisesti ajattelevia kuusenhakijoita, jotka tapasivat valita kuusen niin sanotusti metsänhoidollisin perustein. Sellaisesta kuusesta käännettiin harvempioksainen kylki seinään päin ja tyhjiin kohtiin laitettiin sitäkin enemmän hopeakoristetta. Koristellun kuusen katsominen lumosi ja lumoa edelleen. Iso tai pieni, tuuheaa tai harva, mutta kynttilöiden koristama kuusi pysäyttää äärellleen.

”No onkos tullut kesä nyt talven keskelle”, lauletaan toisessa tutussa joululaulussa. Jouluna kesä ja kaikki kukkiva on kaukana. Tämän päivän ihminen näkee kauppareissullaan kukkapuketteja lähimarketin aulassa ympäri vuoden. Jouluna kukkakauppojen valikoima on upea ja ylenpalttisen runsas. Nykyihminen voi vain kuvitella, millainen merkitys joulukukilla oli ennen vanhaan tai vaikka vain viisi-kuusikymmentä vuotta sitten, jolloin tarjonta oli paljon niukempaa. Joulun alla lahjaksi saatu kukkakori pöydällä oli mieleenjäävä asia. Punotussa korissa oli iso, kaareva sanko, jonka ympärillä oli näyttävää leveää nauhaa ja suuri rusetti. Istutukseen kuului tyypillisesti yksi tai kaksi hyasinttia, punaisia pieniä sipulitulppeja sekä muutamia kieloja. Kukkien ympärillä oli valkoista jäkälää, johon oli laitettu pieniä somia karpäsienikoristeita. Kori oli usein tapana siirtää johonkin kylmempään huoneeseen yöksi, jotta kukinta kestäisi pidempään. Tekeeköhän muisti tepposet vai tuoksuivatko hyasintit ennen enemmän? Niin tai näin, niiden tuoksu kuuluu jouluun.

Vanhat joulukukat ovat pikkujuhlaa tulleet takaisin muotiin. Herkkä jouluruusu on vuosi vuodelta yhä suosittumpi ja moni on saanut sen juurtumaan myöhemmin puutarhaan. Joulukieloja näkee joissain kukkakaupoissa, mutta ne ovat usein tuontitavaraa. Kieloja voi hyötää itekin jouluksi aivan samoin kuin ennen tehtiin. Tämä ei ole suinkaan tarkka ohje, mutta hyötäminen menee suurin piirtein seuraavasti: syksyllä melko myöhään ennen routaa kaivetaan kielojen juurakoita ja istutetaan kukkaruukkuihin, kastellaan sopivasti ja pidetään pimeässä. Noin pari viikkoa ennen joulua ruukut pinnalle nousseine alkuineen tuodaan valoon. Jos ajoitus menee nappiin niin ruukuista nousee herkkiä kukintoja sopivasti joulun pyhiksi. Puuhassa tarvitaan varmasti tarkkaa ajoitusta, hyvää tuuria sekä juurakoiden ottamiseen maanomistajan lupa, jos kieloja ei satu kasvamaan omassa pihapiirissä.

Kynttilänvalossa kaiken näkee lempeämmin – ympäristön, ihmiset, käsillä olevan hetken ja koko elämän. Parhaimmillaan, joulutohinnan laannuttua, hiljaisuus puhkeaa kukkaan ja tuo sydämeen aidon joulurauhan. Tuon rauhan saavuttaminen ja vastaanottaminen on helpompaa, kun ympärillä on kaunistatsottavaa, mikä kohottaa mielen arkiaskareiden yläpuolelle. Maailman ei tarvitse olla valmis ja täydellinen, jotta joulu voisi tulla. Yksi ainoa hyasintti tai havunoksa maljakossa voi riittää.

– Heli Sirkesalo –

Kahvia ja karjalanpiirakoita

Suuren suosion saanut Papan kanssa kahvilla –teos on saanut jatkoteoksen: **Lotta-Sofia Saahkolta** on ilmestynyt kirja Kahvia ja karjalanpiirakoita. Siinä hän kuvaa haastattelujen pohjalta kuuden karjalaisnaisen elämää sota-aikana ja kertoo, mitä heille sitten kävi. Joukossa on myös yksi johan-nekselainen, **Irma Rastas** Kaijalasta.

Henkilötarinoiden välillä **Saahko** ker-too omasta elämästään. Hän rinnas-taa evakkomatkoihin omia tuntojaan jouduttuaan lapsena perheensä mu-kana muuttamaan paikasta toiseen ja aloittamaan aina uudestaan eri puolilla maailmaa. Ystävyyssuhteet katkesivat ja uusia piti etsiä. Hän näkee vieläkin unia Saksassa olleesta lapsuudenkodistaan. Seuraava asuinmaa oli Kiina. Saahko pohtii, oliko naapurimaahan lähetetyillä sotalapsilla samantapaisia kokemuksia. Kirjaan ovat valikoituneet **Eeva Haukka** Suojärven Varpakylästä, **Irma Rastas** Johanneksen Kaijalasta, **Paula Kirvusta**, **Hilkka Kinnunen** Viipurista, **Anja Soan-lahden** Kiekuasta ja **Sinikka Viipurin** mlk:n Rasalahdelta.

Monen haastatellun naisen tarinas-sa kuvataan sotalapseksi joutumista. Esimerkiksi suojärveläinen Eeva lähe-tetään tukholmalaiseen lastenkotiin, jossa lapsia kohdellaan tylästi ja jossa he eivät saa puhua suomea. Jouluna annetaan näön vuoksi lahjoja, mut-ta ne annetaan pois. Hän joutuu vielä toisen kerran Ruotsiin, nyt vanhalle avioparille. Seuraa karua ”kasvatusta” ja yksinäisyyttä täälläkin. Joidenkin haastateltujen sopeutuminen uusiin oloihin käy helpommin ja vastaanotto on ystävällistä, joitakin pidetään toisen luokan kansanlaisina.

Irma Rastas Kaijalan kylästä on lap-sena innokas kirjoittaja, joka haaveilee, että jonain päivänä olisi kuuluisa kirjai-lija. Hän rakastaa myös kirjojen luke-mista. Varsinkaan äiti ei ymmärrä tytön haaveita. Irma kirjoittelee runoja, jotka valitettavasti häviävät sodan melskeissä. Tässä teoksessa mukana olevat ”Irman” runot ovatkin Saahkon kirjoittamia. Pikkulottana toimiminen osoittaa tytös-sä reippautta ja itsenäisyyttä. Pikaisessa evakkoon lähdössä Irma eksyy perhees-tään. Lopulta Salon Pukkilassa tavataan. Tässäkin tarinassa on paluu Karjalaan ja



uusi lähtö. Rakastuminen johtaa avioi-tumiseen, ja haaveet opiskelusta jäävät. Runojen kirjoittamista hän jatkoi, ja yksi niistä on tässä kirjassa.

Kirjan naishahmoista jotkut pys-tyvät toteuttamaan unelmansa, kuten viipurilaissyntyinen Hilkka Kinnunen, josta tuli tunnettu operettilaulaja. Määrätietoinen pyrkimys ja pääseminen teatterikouluun Viipurissa johtaa mer-kittävään uraan ja jopa Operettiteatterin

perustamiseen. Anja Soanlahdelta pää-tyy sairaanhoitajaopintoihin Lontooseen ja elää siellä aikuisikänsä. Paula taas joutuu taistelemaan oikeudesta opis-kella, mitä varsinkaan äiti ei ymmärrä. Kirja osoittaa vakuuttavasti, miten sota-ajan nuoret naiset joutuivat selviämään raskaissa tilanteissa ja lopulta ottavat elämän omiin käsiinsä. Kannattaa lukea.

– Kaija Sipilä –

Istujan mietteitä

Mie istun täs keittiöpöyvä ääres, ikkuna ies ja ulos katselen. Ensimmäine kunno talvine aamu, yöl on olt pakkase puolel. Eile vihriänvärine oraspeltokkii on nyt harmaa, samate nurmi. Kyl tuo näky noihe värrii kans käyp siihekkii, mite mei ihmisii olotilakii kulkoo. Tuo vihriä miust kertoo, et miel on sillo virkiä, elosa, toivorikas. Harmaa; pahhaa mieltä, surruu, kaipuuta, joskus voip männä tuska-punase puolel.

Mie täs välis kerron teil miu lähheisist. Isä ol Johannekse poikii, äiti ol Uuekirko tyttöi, tääl hyö Paimios Tillituval tanssiis tapasiit ja viiskymment luvu alus männiit yhtee. Miul ol yks sisko. – Jokahise kohal on tuo sana ”ol”. Mut on meitä täs sit kuitekii kaks viel, mie ja sisko tyttö Saija; äiti ain usjast kysy, missäs mei vunukka lienöö?

Kaikkii heitä myö ikävöije muistellaa. Äiti läks vast puolise vuotta sit.

Meil männööt nuo värit mieles päivastases. Tuskapunane osittai jo harmah-taa, vihriäkkii vilahelloo.

”Siis soikoon riemu taivahassa
ja sydämissä ihmisten!
Siunattu lahja Jumalassa,
siunattu nimi Jeesuksen!
Oi, joulu rauha sydämiin
suo meille aikoin ikuisiin.”

Z. Topelius

Joulu saapuu, antaa lohtuu, antaa toivoo uue valon tulemissee, yhistää ihmisii. Sydämellistä jouluaikaa, muistellaa ja muistetaa hyväl rakkahii, eritote yksinäisii ihmisii.

– Hörkö Anne-Maija –

Aattoserpa



Jouluaattona keitettiin päivällä kalakeitto, johon kalojen lisäksi paloiteltiin sianlihaa. Liha pantiin ensi kiehumaan, sitten perunalohkot, kalat, sipulit ja pippurit. Kaloiksi kelpasivat mitä sattui olemaan: ahvenet, kiiskit, norssit. Liemeksi vettä, mausteeksi suolaa.

Kupongilla riisiä jouluksi

Asianomaiselta taholta saadun tiedon mukaan tullaan ensi jouluksi järjestämään riisiryynien myynti samaan tapaan,kuin edellisinäkin vuosina.Maahan on tähän mennessä joulujakelua varten ostettu jo noin 200 tonnia ja puuttuvan erän -aina-kin 800 tonnin -osto ja lisenssijärjestelytoimenpiteet ovat parhaillaan käynnissä. Ilmeiseltä näyttää,että joulun riisiryynit tullaan jakamaan kuponkia vastaan,sillä valuuttatilanteen katsotaan olevan siksi huonon,että vapaata kauppaa edellyttä-viä suureriä ei voida ajatella.Riisi tulee ostettavaksi kaiken todennäköisyyden mukaan punnilla,joista kuten tunnettua on puutetta.Mainittakoon,että muita jouluherkkuja,kuten lipeäkalaa saadaan ensi jouluksi Norjasta.Niinikään tullaan maahan saamaan jatkuvasti kuivia hedelmiä,myös luumuja jonkin verran,sekä appelsiineja Palestiinasta,mikäli valuuttatilanne antaa myöten.

– Johannekselainen nro.4 v. 1950 –



Päätilän poika Kunniagalleriaan

Suomen Valmentajat ry on 30.11.2021 nimennyt 3. valinnassa Valmentajien Kunniagallerian 13 valmennusosaajaa. Heidän joukossaan on johannekselais-juurinen kotimaisen kestävyysjuok-suvalmennuksen huippunimi **Kari Sinkkonen**, Urheiluliiton lajivalmentaja ja lajipäällikkö 1968-1982.

Kari Sinkkonen kehittäjä ja toteutti **Arthur Lydiardin** oppeja käytäntöön mikä johti suomalaisen kestävyys-juoksun kukoistukseen 1970-luvulla. Sinkkosen Kariline-tallin valmennetta-vista mainittakoon **Pekka Vasala**, 1500 metrin olympiakullan voittaja 1972 ja **Pekka Päivärinta**, joka saavutti maasto-juoksun maailmanmestaruuden 1973.

Kari Sinkkonen on yksi Suomen Valmentajat ry:n kolmesta perustaja-jäsenestä.

Valmentajien Kunniagalleria (eng. Hall of Coaching Excellence) on kun-nianosoitus ansiokkaasti suomalaiseen valmennukseen vaikuttaneille henki-löille. Kunniagalleriaan voidaan valita suomalainen tai Suomessa vaikuttanut henkilö, joka on toiminnallaan tuonut selkeää lisäarvoa valmennuskulttuu-riimme sekä edistänyt valmentajien arvostusta.

Videokooste kolmannesta valinnasta YouTubea: [Valmentajien Kunniagalleria: 3. valinta \(2021\) - YouTube](#)

Valmentajien Kunniagalleria: www.valmentajienkunniagalleria.fi

Joulurukous

*Oi armas joulu.
Tule tuttuhun tupaan.
Ota syliisi avaraan lämpöinen pirtti.*

*Minä lauluni metsälle laulan.
Hämärässä, hiljaisuudessa.
Sumun laskeutuessa kaipaavan kasvoille.
Puut kuuntelevat vaieten.*

*Metsän pehmeä akustiikka,
parempi kuin suurien salien.
Tummat kuuset,
hämärän suojassa valkorunkokoivut.
Ystäviä, uskollisia kuuntelijoita.*

*Taas kaikki kauniit muistot....
Ne palaavat mieleen.
Hoitavat, lohduttavat, itkettävät.*

*Näin on hyvä.
Mieli hiljenee kuuntelemaan hiljaisuutta.*

*Askel sammalpolulla,
Kattona harmaa taivas.*

*Kulkijalla vapaus.
Kaukana häly ja kiire.
Tule joulu!*

Tule tuttuhun tupaan.

-Ella Heino-

JOHANNES-SEURAN PERINTEINEN TALVIRISTEILY: TURKU – TUKHOLMA – TURKU

❄️ M/S Baltic Princess sunnuntai 30.1. – maanantai 31.1.2022 ❄️

Kuva: <https://www.tallinksilja.fi/>



Ilmoittautumiset ja maksu 20.12.2021 mennessä

Maksu Johannes-Seuran tilille

TOP Kaarina IBAN:
FI87 5710 8350 4278 97
BIC: OKOYFIHH

Merkitse viestikenttään maksamiesi osallistujien nimet.

Risteilyn hinta:

70 €/hlö 2 hengen A-hytti
90 €/hlö 1 hengen A-hytti
72 €/hlö 1 hengen B-hytti
80 €/hlö 2 hengen A-premium hytti
115€/hlö 2 hengen De Luxe -hytti

Hintaan sisältyy:

Tervetulomalja – Meriaamiainen – Yhteinen tilaisuus – Merilounas – Pullakahvit

Ohjelmassa yhteiskuntatieteiden tohtori **Hella Neuvonen-Seppänen** kertoo sosi-aalipsykologian alan väitöskirja tutkimuksestaan ”Menetetyin Karjalan valot ja varjot. Siirtokarjalaisuus evakon lapsen elämässä ja muistoissa”. Neuvonen-Seppänen tutkimus osoittaa, että evakoilta siirtyi lapsille raskaita taakkoja, mutta myös voimaa ja rohkeutta. Alustuksen jälkeen käydään keskustelua aiheesta.

Ilmoittautumiset ja tiedustelut:

Sari Auvainen puh. 040-747 4431 klo 20 jälkeen, e-mail: sariauvainen@hotmail.fi
Pekka Teräväinen puh. 0400-432 668, e-mail: pekka.teravainen@pp.inet.fi

Lähtö risteilylle sunnuntaina 30.1.2022 klo 20.15 M/S Baltic Princess. Kokoontuminen Tallink Siljan terminaaliin viimeistään klo 19.30. Risteilyohjelma ja oma ohjelma jaetaan terminaalissa. Paluu Turkuun on 31.1.2022 klo 19.15.

TERVETULOA!

– Johannes-Seura ry • Ohjelmatoimikunta –



Saarelaisten pikkujoulu 18.12. Johannes-Seuran toimistolla

Pikkujoulua vietetään lauantaina 18.12. klo 13.00 Johannes-Seuran toimistolla. Joulupuuro ja kakkukahvit. Tuo pieni paketti pukin konttiin. Ilmoittautumiset (tarjoilun takia) **Liisa Katajaiselle** puh 040 7410425 tai liisa.katajainen@gmail.com maanantaihin 13.12. mennessä. Tervetuloa!

Evakon kyynel kiertueella

Suurmusikaali Evakon kyynel vierailee ensi vuoden alussa mm. Järvenpäässä ja Kangasalla. Musikaali on koskettava tarina karjalaisperheen matkasta Johanneksesta Paimioon, Varsinais-Suomeen jatkosodan aikana. Erityisen näytelmästä tekee se, että tarina kerrotaan lasten ja nuorten näkökulmasta. Heidän ihmissuhteistaan, kokemuksistaan sekä elämän vaikeista käänne-kohdista, joita karjalaiset kohtasivat matkansa varrella ja päätepsäkillä sopeutuessaan yhteisöön varsinaissuomalaisien kanssa.



Idea näytelmään on saatu *Evakon lau-lusta*. Näytelmän tuottaa **Musical Crew MODE**, joka on kolmen nuoren aikuisen – **Martta Entosen** (19 v, käsikirjoittaja-ohjaaja), **Esteri Seppälän** (18 v, käsikirjoittaja-ohjaaja) ja **Petra Myllyperkiön** (19 v, musiikin säveltäjä-sovittaja-ohjaaja) perustama yhdistys. Näytelmässä on mukana 30 näyttelijää, ikähaarukalta 5-vuotiaasta vaariin. Osalla näyttelijöistä on sukujuuria Johanneksesta.

Paimiolainen Nauristeatteri esitti Evakon kyynel -musikaalin syksyllä 2019 Paimion kesäteatterissa ja vieraili Turun Nuoressa Teatterissa 2020. Ylistävää palautetta tuli mm. henkilöiltä, jotka olivat itse kokeneet evakkomatkan tai lukuisilta suomalaisilta, joilla oli juuret Karjalassa. ”Ol rosko silmäs vähä vällii. Ei ain näytelmän tähe, vaan kaiken sen, mitä muistui mieleen.” (Katsojapalaute vuodelta 2020)

Musikaalista ja palautteista lisää:

- <https://musical-crew-mode11.webnode.fi/l/haku-evakon-kyynel-musikaaliin-on-nyt-auki/>
- Evakon kyynel -traileri: <https://www.youtube.com/watch?v=-GD0dV66Ao>

Kaikkiin esityksiin lippuja voi ostaa suoraan osoitteesta www.lippu.fi tai alla olevien esityspaikkojen lipunmyynnistä.

Evakon kyyneleen vierailuesitykset:

SIBELIUS-SALI JÄRVENPÄÄ

la 15.1.2022 klo 18.00

su 16.1.2022 klo 13.00

Lipunmyynti: 040 315 2210

ma-to 11-17 / pe 9-13

SIGYN-SALI, TURKU

la 5.2.2022 klo 13.00 & 18.00

Lippuvaraukset:

044 9353 848

musicalcrewmode@gmail.com

TEATTERI PROVINSSI, SALO

ma 14.2.2022 klo 18.00

ti 15.2.2022 klo 18.00

Lipunmyynti: myynti@teatteriprovinssi.fi, 044 0520 260 ti-ke klo 11-14

KANGASALA-TALO, KANGASALA

la 5.3.2022 klo 13.00 & 17.00

Lipunmyynti: info@kangasala-talo.fi

040 773 0148

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118

Avoimna: kerran kuukaudessa keskiviikkona klo 12-17 ja kuukauden ensimmäisenä ja kolmantena arkilauantaina klo 10-15. (ks. sivu 2)

www.johannes.fi

sähköposti: Johannesseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, **Liisa Katajainen**, **Hannu Sinkkonen**, **Kaija Sipilä**, **Heli Sirkesalo** ja päätoimittaja.

Lehden toimittajat:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu, palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset:

- korkeus < 10 cm = 80 €

- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €

Kiitosilmoitukset:

5 €.

Tilaushinnat vuonna 2022:

Vuosikerta (9 lehteä) 40 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 45 €.

Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi

julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen

jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan,

mutta aineisto pyydetään.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti

ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta

sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään

ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: **Esa Haltia**

Sata-Pirkan Painotalo Oy